

Pluripotent Kök Hücreler

Prof.Dr. Alp Can

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Histoloji-Embriyoloji ABD

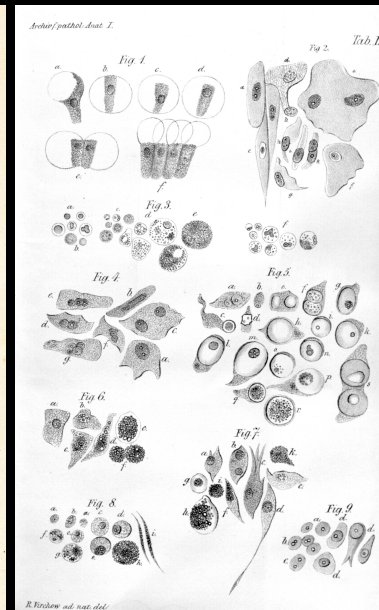
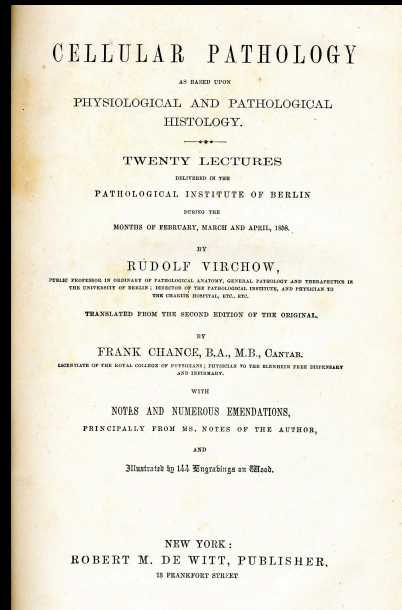
www.alpcan.com

Dr. Rudolph Virchow
(1821-1902)

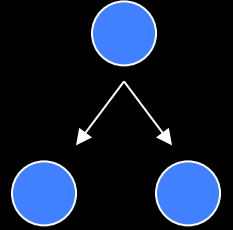
“Omnis Cellula e Cellula”

Yil: 1858

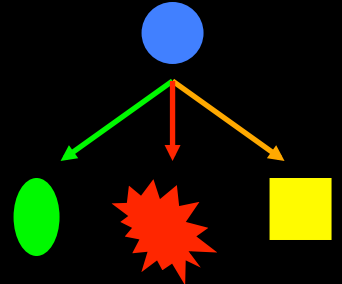

Kök Hücre Tanımı

- Kendini Yenileme- farklılaşmamış kök hücreler farklılaşma sürecine girmeksizin sayılarını korumak üzere bir çok kez çoğalabilirler

- Pluripotensi (çoklu yetkinlik) – bir çok hücre tipine dönüşebilme yetkinliği

Terimler Bilgisi

Totipotent

Tüm organizmayı oluşturabilme yetkinliği.
Örnek: 2-8 hücreli dönemdeki blastomerler

Pluripotent

Endoderm-Mezoderm-Ektoderm hücrelerinin her birini oluşturabilme yetkinliği.
Örnek: Embriyonik kök hücreler

Multipotent

Bir embriyonel yaprağın tüm türevlerine farklılaşabilme yetkinliği.
Örnek: Hematopoetik kök hücreler

Unipotent

Sadece bir tür hücreye farklılaşabilme yetkinliği.
Örnek: Kas dokusundaki uydu (satellit) hücre

Yeniden Programlama

Hücrenin farklılaşma sürecinin tersine/bir başka yöne döndürülmesi
Çekirdek nakli veya pluripotensi faktörleriyle gerçekleştirilir

Transdiferansiyasyon: Somatik bir hücrenin bir başka somatik hücre tipine farklılaş(tırıl)ması

Çekirdek nakliyle klonlanan ilk memeli Dolly (Wilmur ve ark, 1996)

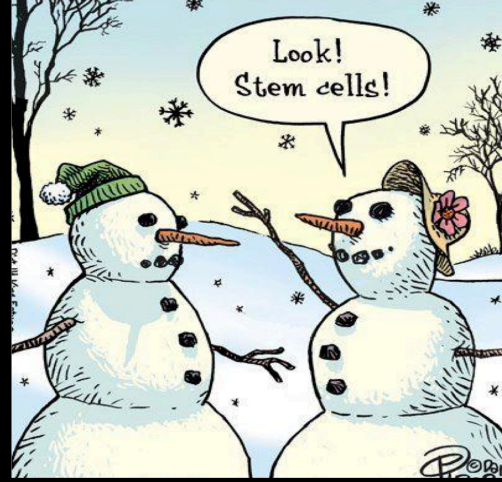
Wilmur I, Schnieke AE, McWhir J, Kind AJ, Campbell KH (1997). "Viable offspring derived from fetal and adult mammalian cells". *Nature* **385** (6619): 810–3.

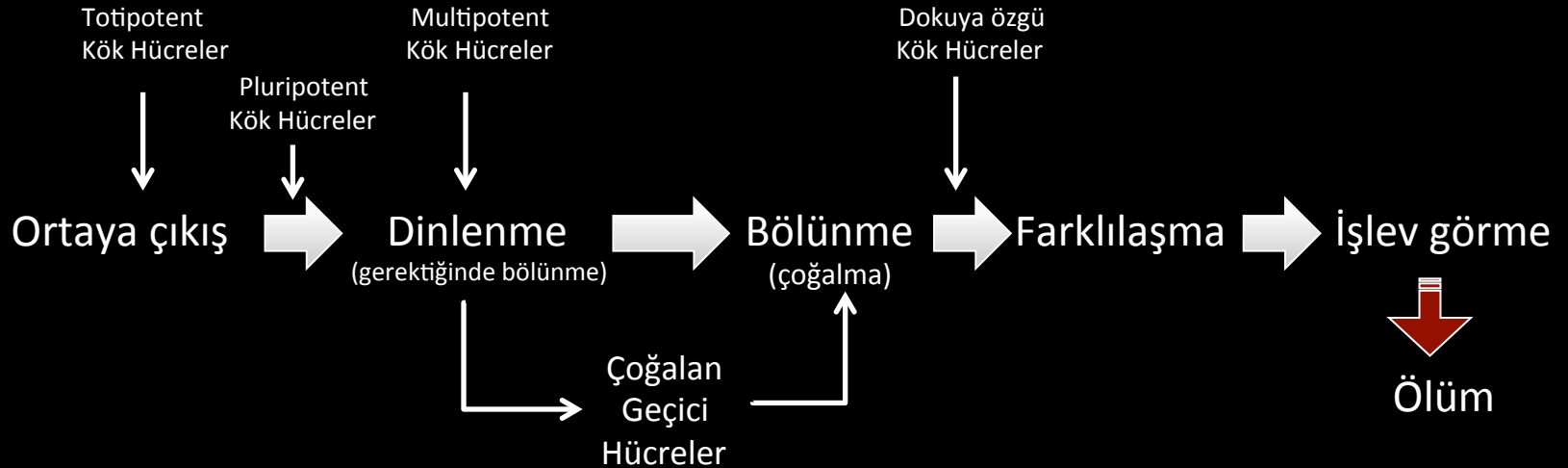
Dolly (1996-2003)

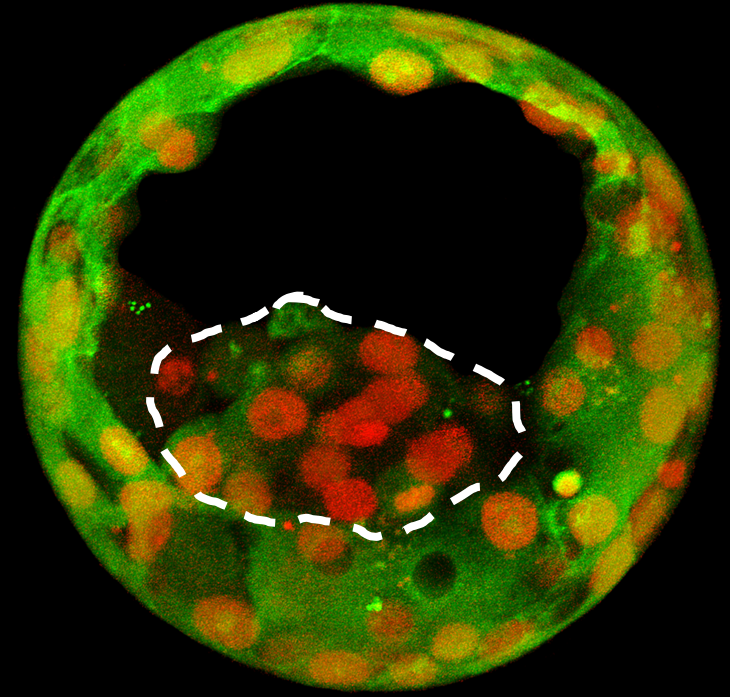
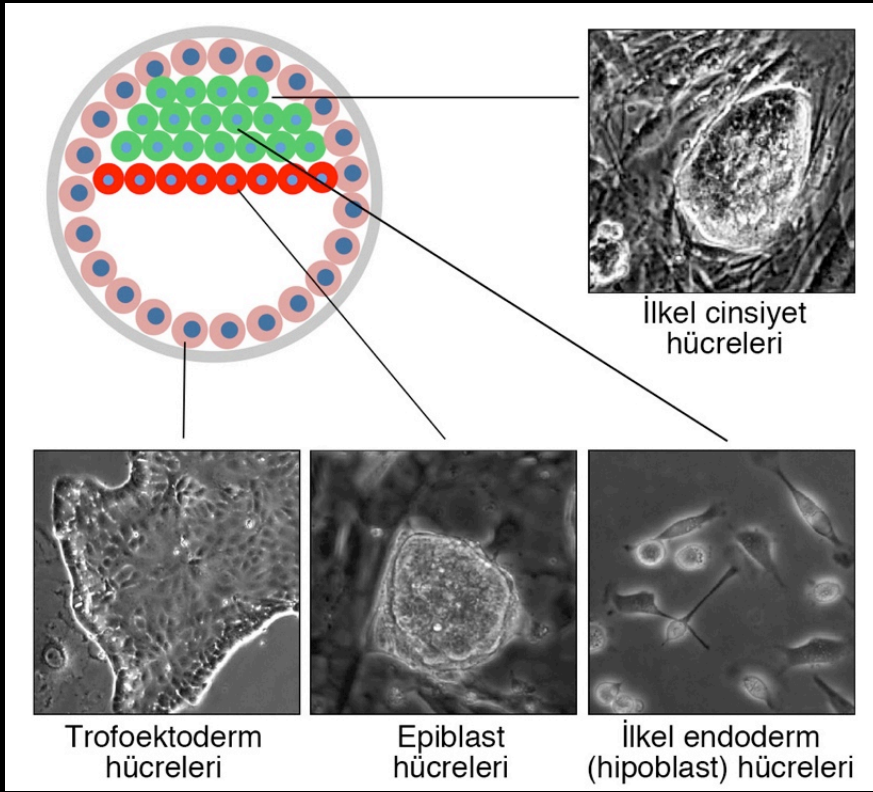
Kök Hücreler

Tüm vücudun hücre kaynağı (fertilizasyondan ölüme kadar)

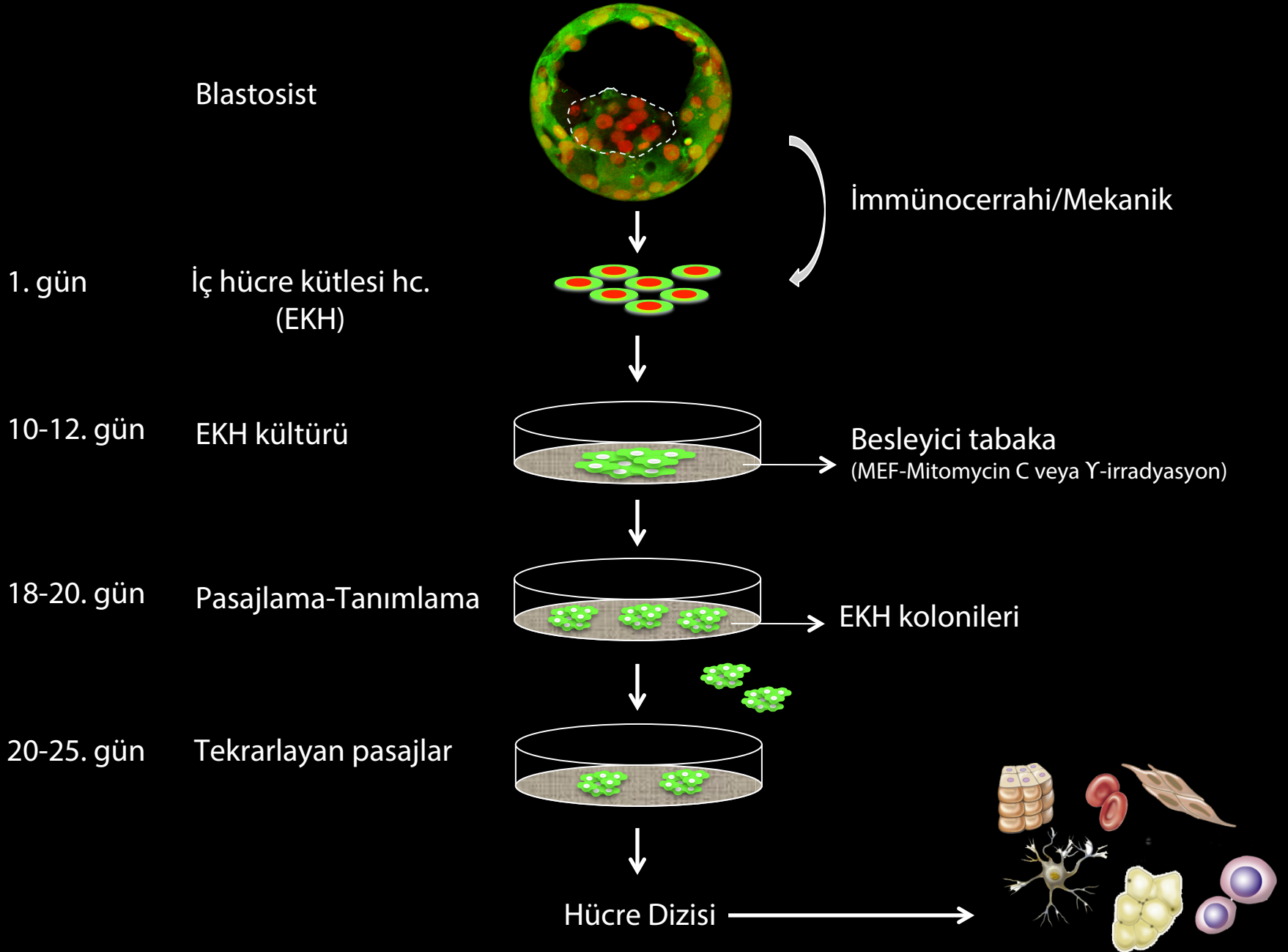

Hücrelerin Yaşam Döngüsü

İnsan Embriyosu Kök Hücre Dizisi Üretimi

Fare

Evans MJ, Kaufman MH. (1981) Establishment in culture of pluripotent cells from mouse embryos. Nature. 292:154-6.

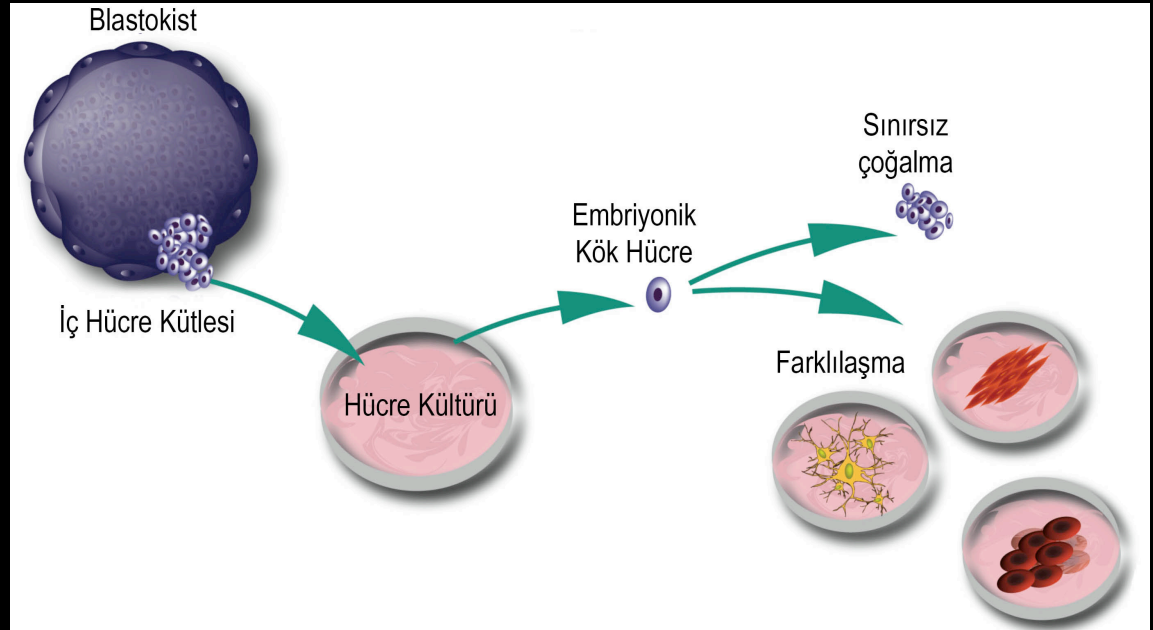
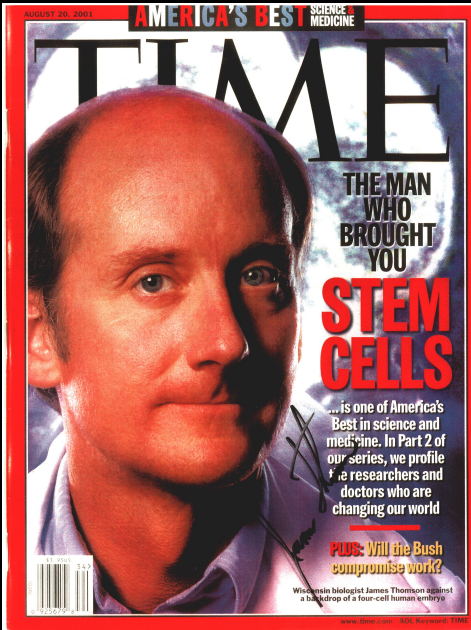
Martin GR. (1981) Isolation of a pluripotent cell line from early mouse embryos cultured in medium conditioned by teratocarcinoma stem cells. P.N.A.S. U S A. 78:7634-8.

İnsan

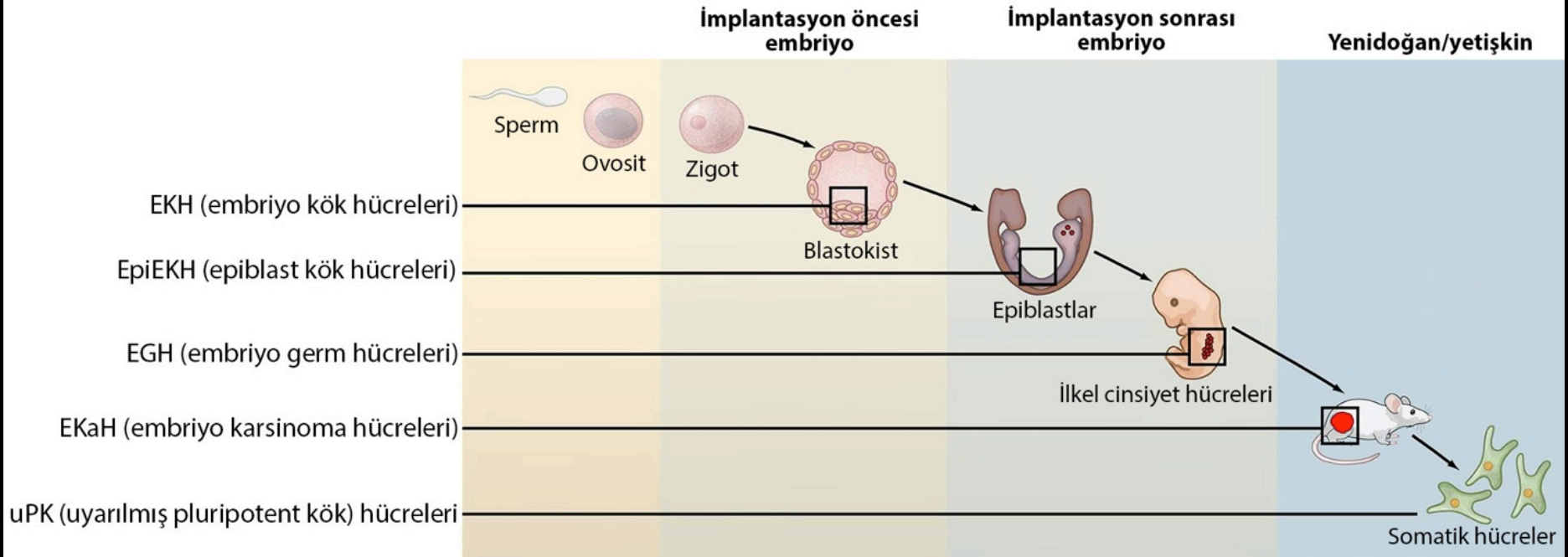
Thomson JA, Itskovitz-Eldor J, Shapiro SS, Waknitz MA, Swiergiel JJ, Marshall VS, Jones JM. (1998) Embryonic stem cell lines derived from human blastocysts. Science. 282:1145-7.

Genetik and Gelişimsel Normallik (140 döngü)

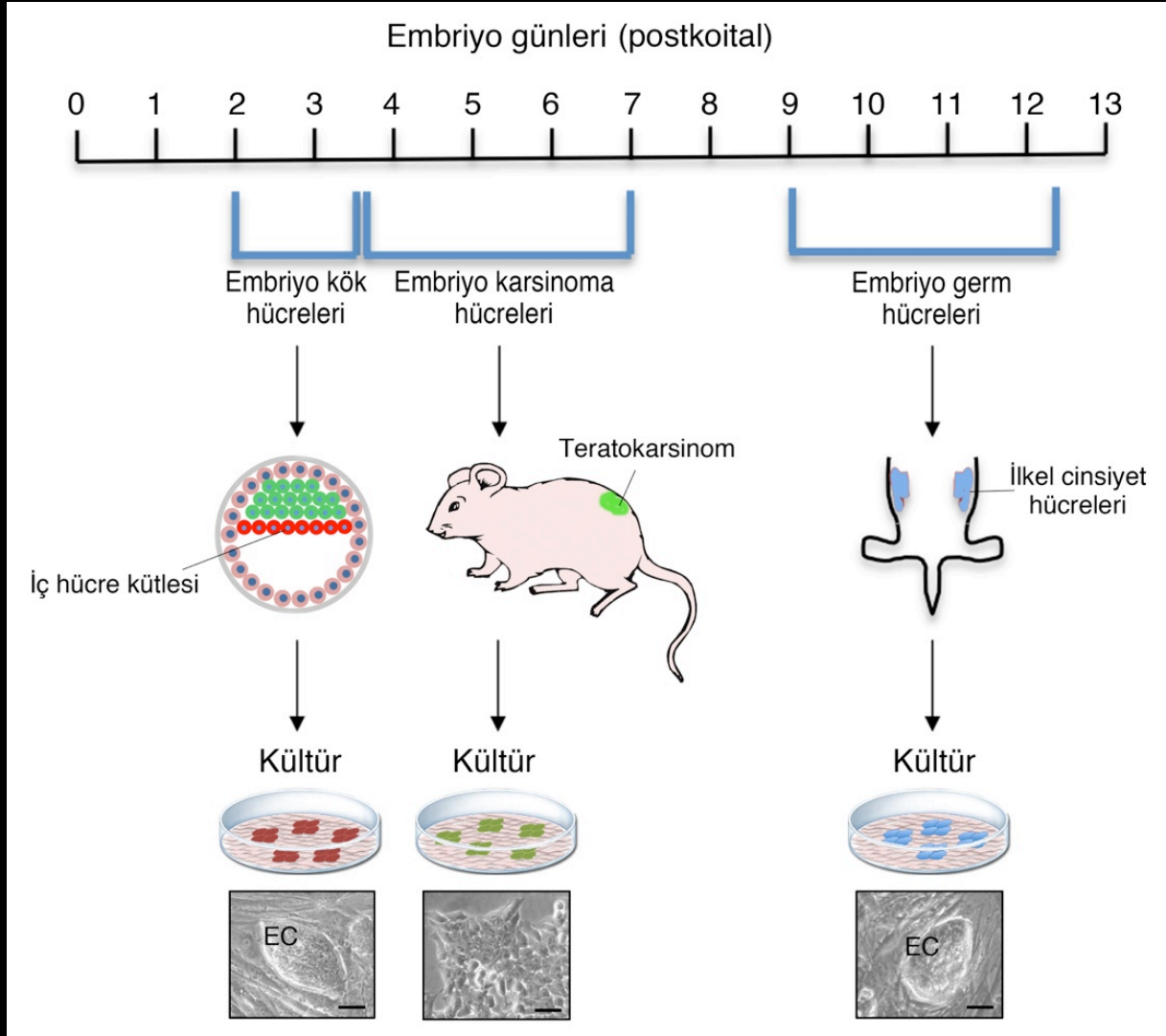
Suda Y, Suzuki M, Ikawa Y, Aizawa S. (1987) Mouse embryonic stem cells exhibit indefinite proliferative potential. J Cell Physiol. 133:197-201.

Pluripotent Kök Hücre Türleri (Laboratuvarda Üretilmiş)

Pluripotent Kök Hücre Türleri (Laboratuvarda Üretilmiş)

Kök Hücrelerin 2 Temel Özelliği

1. Köklülük (*stemness*) (Potensi) = Hücrenin Farklılaşmabilme Düzeyi
2. Kendini yenileme (*self renewal*)

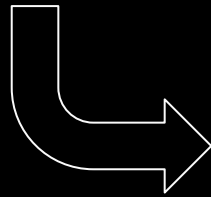
Dış Faktörler

1. Hücre-hücre temasları
2. Parakrin-otokrin salgılar (sitokinler, BF)
3. O₂ konsantrasyonu
4. Mekanik/kimyasal uyarılar

İç Faktörler

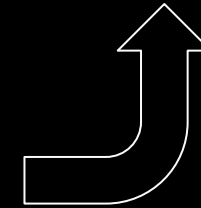
(mRNA sentezi ve sonrasındaki kontrol mekanizmaları)

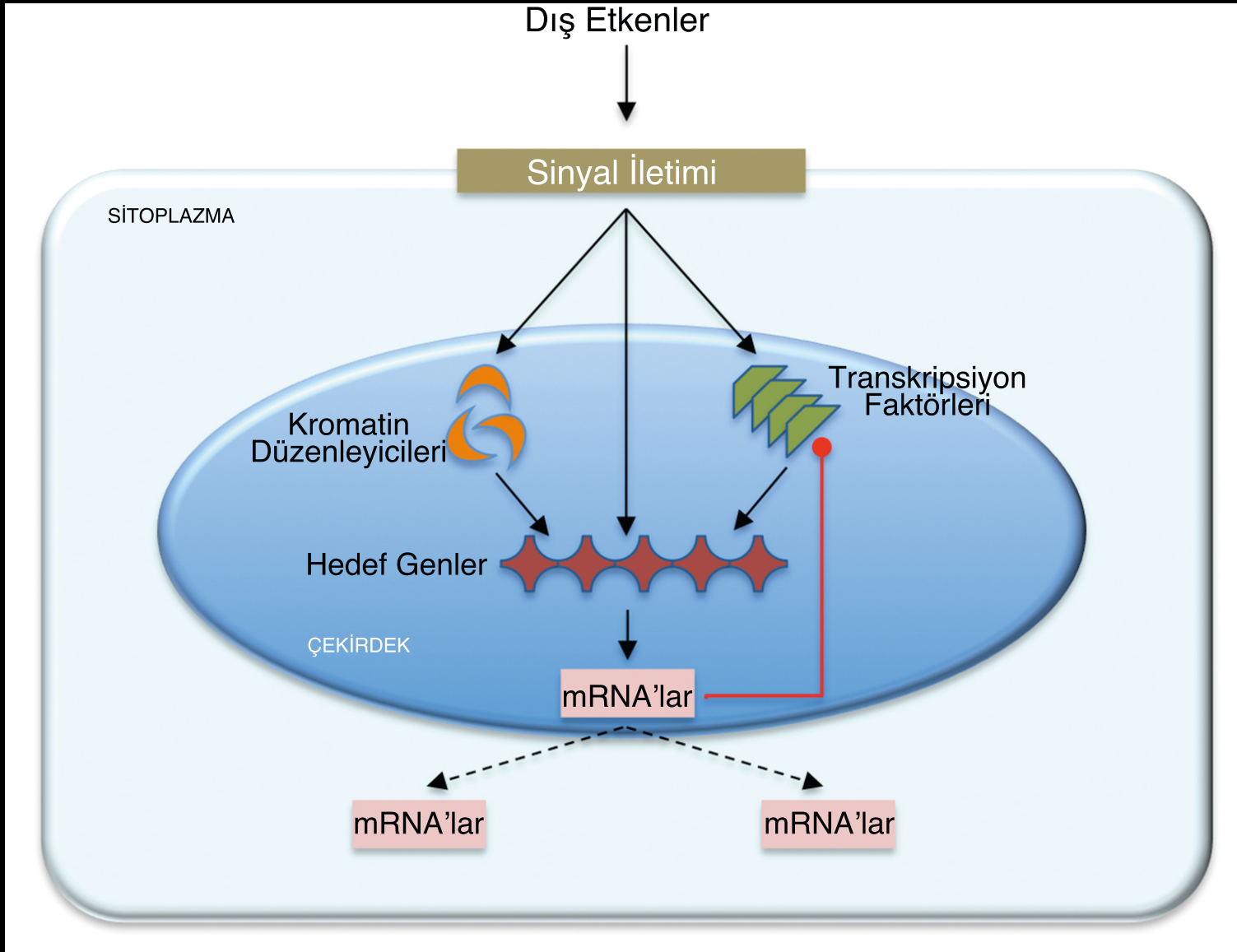
1. Transkripsiyon faktörleri
2. Kromatin düzenleyicileri
3. DNA metilasyonu
4. Histon modifikasyonları

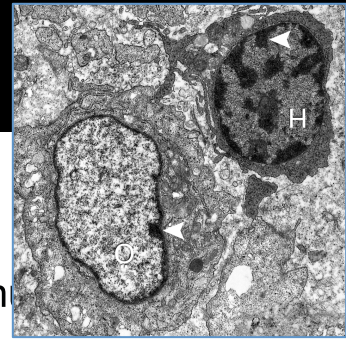
Sinyal Yolakları

1. Wnt
2. Notch
3. LIF/JAK/STAT3
4. Activin/Nodal
5. Hedgehog

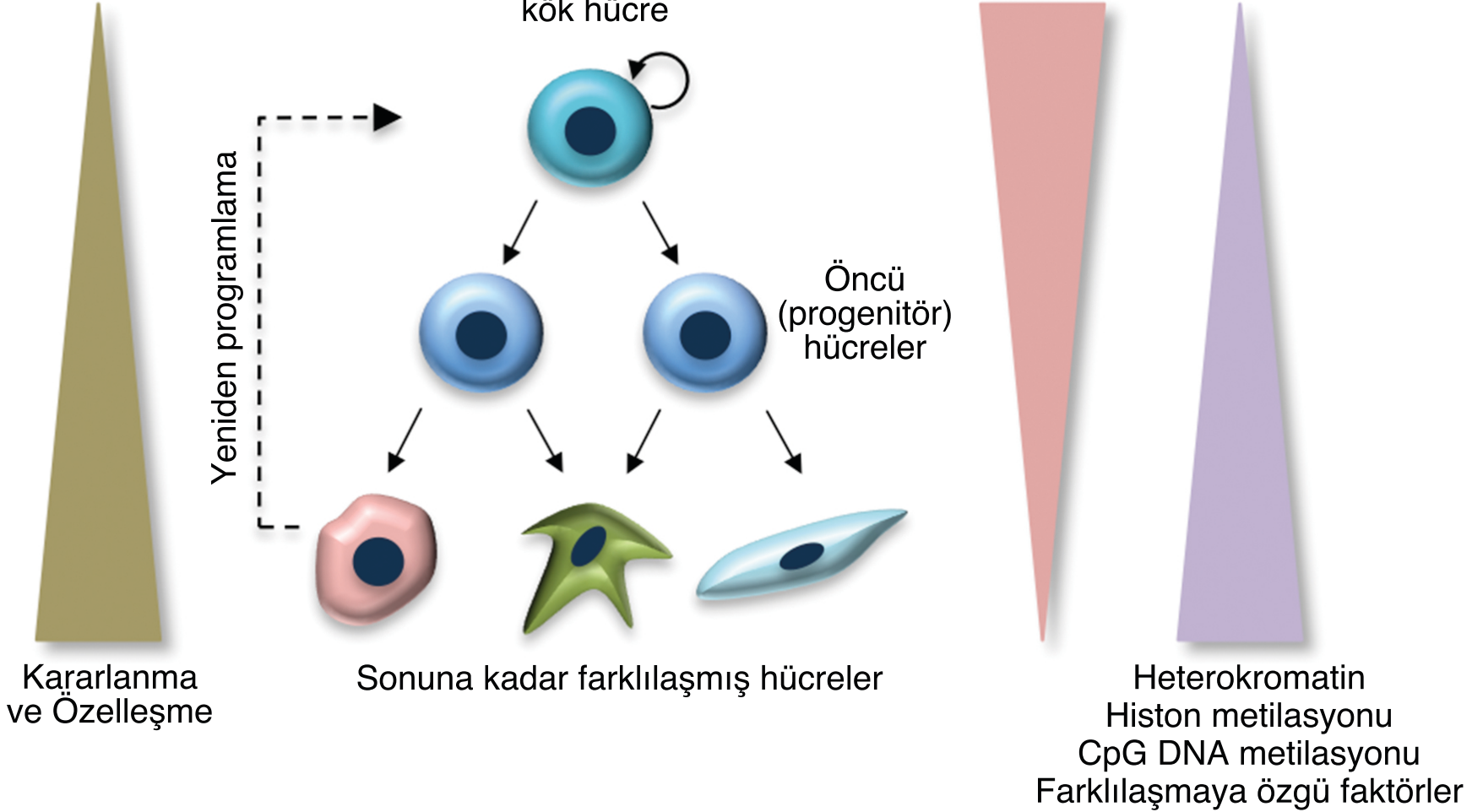

Köklülük (*stemness*) (Pluripotensi)

Pluripotensi faktörleri
Kromatine ulaşılabilirlik
non-CpG DNA metilasyon
DNA üzerindeki baskı

Uyarılmış Pluripotent Kök Hücre Teknolojisi

Pluripotensi genlerinin hücreye verilmesi ifade ettirilmesi

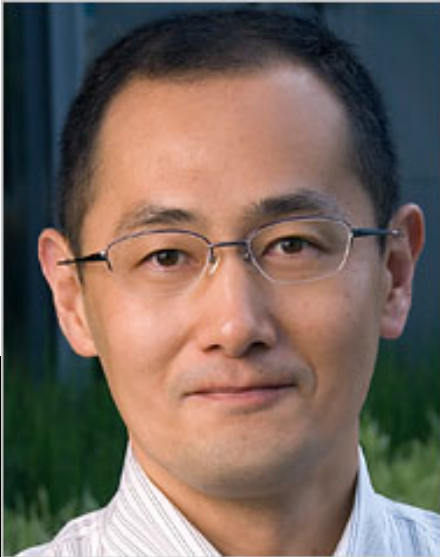
Farklılaşmış somatik hücre

Yeniden programlama

Uyarılmış pluripotent kök hücre (uPK hücresi)

Farklılaşma

Sınırsız çoğalma

S. Yamanaka, 2006 (2013 Nobel Tıp ve Fizyoloji Ödülü)

The Nobel Prize in Physiology or Medicine 2012

Photo: R. Anderson
Sir John B. Gurdon

Photo: R. Anderson
Shinya Yamanaka

Yeniden Programlama

Oct4

Sox2

Klf4

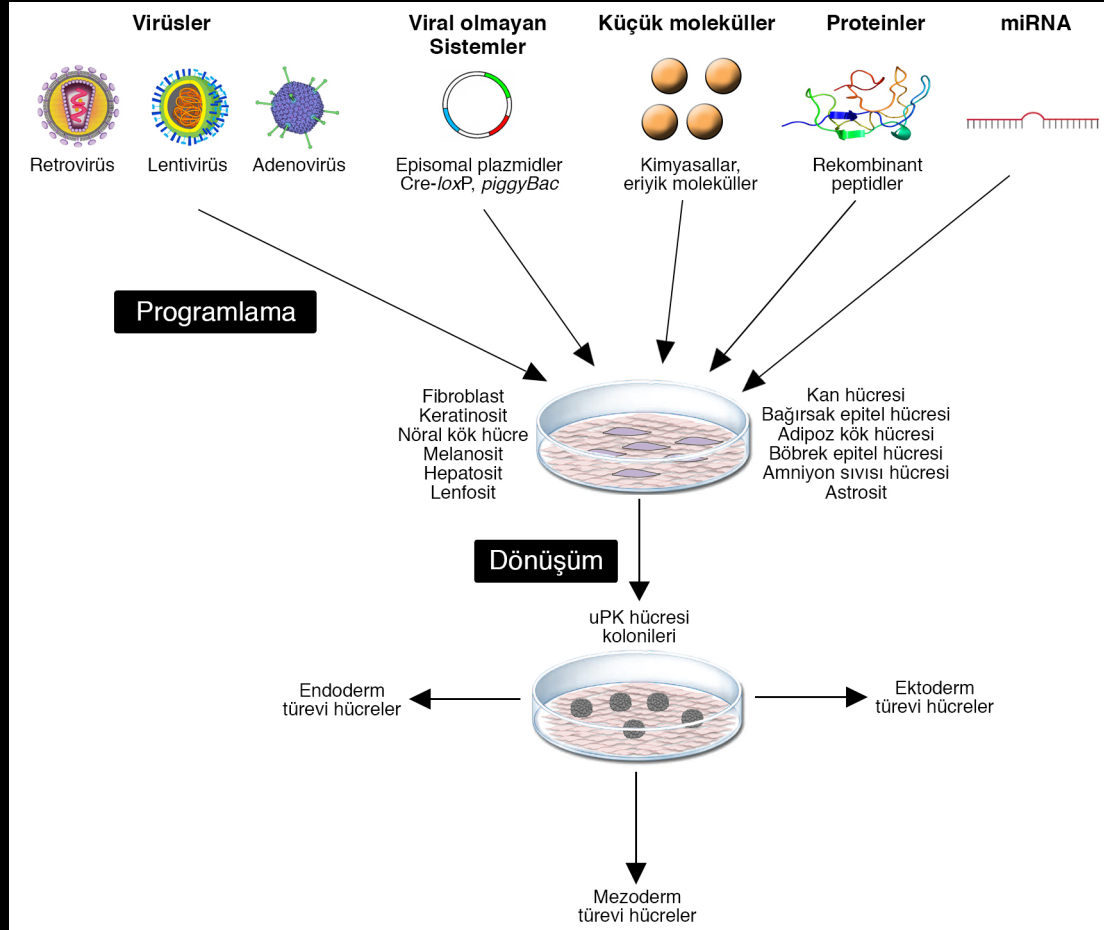
cMyc

Lin28

Nanog

TERT

Glis1

www.kokhucrebulteni.com

Kök Hücre E-Bülteni

www.kokhucrebulteni.com
info@kokhucrebulteni.com

Abonelik ve İletişim

ISSN: 2148-9815

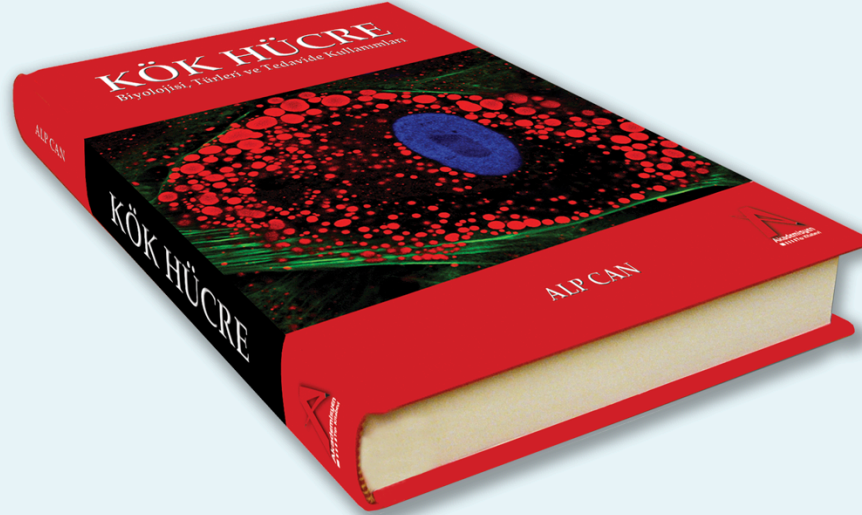
Editör: Prof.Dr. Alp CAN

1 Haziran 2014'ten bu yana
Sadece elektronik olarak,
2 ayda bir yayınlanan,
Ücretsiz olarak erişilen,
Üyelerine otomatik olarak gönderilen,
Türkiye'nin ilk ve tek kök hücre bültenidir.

KÖK HÜCRE

Biyolojisi, Türleri ve Tedavide Kullanımları

Prof.Dr. ALP CAN

720 sayfa

3 Kısım - 19 Bölüm

207 Çizim/Mikrograf

81 Tablo

5 Ek Liste

Terimler ve Kısaltmalar Tabloları

Ayrıntılı Bilgi: www.alpcan.com

Akademisyen Yayınevi

www.akademisyen.com

Tel: 0 (312) 4311633

